

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. gegužės 26 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Gražinos Davidonienės, Andžej Maciejewski, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė), Gedimino Sagačio (pranešėjas), Antano Simniškio ir Dalios Vasarienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės valstybės įmonės Turto banko kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 7 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės valstybės įmonės Turto banko ieškinį atsakovams G. G., N. M., D. V. ir uždarajai akcinei bendrovei „Idėjų piramidė“ dėl skolos priteisimo; tretieji asmenys Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija (buvusi Lietuvos Respublikos ūkio ministerija), viešoji įstaiga Lietuvos verslo paramos agentūra.

Išplėstinė teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių bendrovės (atsakovės) prievolę grąžinti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas po to, kai buvo nutraukta su bendrove sudaryta paramos sutartis, taip pat bendrovės vadovų atsakomybė ir jos apimtį dėl atsiradusios žalos, kai jiems bendrovės kreditorius pareikia tiesioginį ieškinį atlyginti žalą, taip pat bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme ribas, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė VĮ Turto bankas 2018 m. birželio 11 d. ieškiniu prašė teismo priteisti iš atsakovų UAB „Idėjų piramidė“ (toliau – ir bendrovė), G. G., N. M. ir D. V. solidariai 357 960,75 Eur skolą bei 6 proc. metines palūkanas už priteistą sumą nuo civilinės bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo dienos.
3. Ieškovė nurodė, kad atsakovei UAB „Idėjų piramidė“ 2009 m. rugpjūčio 7 d. sutartimi buvo suteiktos Europos Sąjungos finansinės paramos lėšos. VŠĮ Lietuvos verslo paramos agentūra nustatė 2017 m. lapkričio 15 d. atsakovei suteiktos paramos naudojimo pažeidimų. Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2017 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. 4-713 pareikalauta grąžinti Europos Sąjungos fondų suteiktas lėšas. Ūkio ministerija perleido ieškovei VĮ Turto bankui reikalavimo teisę į 347 516,49 Eur skolą ir ieškovė papildomai apskaičiavo 9685,88 Eur delspinigių bei 758,37 Eur palūkanų.
4. Atsakovei suteiktos paramos naudojimo pažeidimai nustatyti už laikotarpį nuo 2013 m. gegužės 27 d. iki 2017 m. lapkričio 15 d. Bendrovei tuo metu atskirais laikotarpiais vadovavo N. M., D. V. ir G. G., jie, ieškovės teigimu, nesilaikė rūpestingo, apdairaus ir protingo vadovo elgesio standartų, pažeidė pareigą veikti išimtinai bendrovės ir jos kreditorių interesais ir todėl atsirado jų solidarioji atsakomybė dėl bendrovės skolos.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. balandžio 17 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies, priteisė ieškovei solidariai iš atsakovų UAB „Idėjų piramidė“, G. G., D. V. ir N. M. 347 516,49 Eur skolą ir 5 proc. metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme (2018 m. birželio 29 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
6. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. gegužės 15 d. papildomu sprendimu priteisė ieškovei solidariai iš atsakovų UAB „Idėjų piramidė“, G. G., D. V. ir N. M. papildomai 9685,88 Eur delspinigių ir 758,37 Eur palūkanų, 5 proc. metinių palūkanų už priteistą 10 444,25 Eur sumą nuo bylos iškėlimo teisme (2018 m. birželio 29 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
7. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad 2009 m. rugpjūčio 7 d. finansavimo ir administravimo sutartimi Nr. S-VP2-1.3-ŪM-02-K-01-017 atsakovei UAB „Idėjų piramidė“ suteiktos 296 831,82 Eur lėšos projektui „UAB „Idėjų piramidė“ specializuotos autoverslo valdymo sistemos prototipo sukūrimas“ (projekto kodas Nr. S-VP2-1.3-ŪM-02-K-01-017). 2017 m. lapkričio 15 d. VŠĮ Lietuvos verslo paramos agentūra surašė pažeidimo tyrimo išvadą, joje nurodyta, kad iki 2017 m. sausio 31 d. UAB „Idėjų piramidė“ nepateikė ataskaitos po projekto užbaigimo už 2016 metus, galutinėje projekto įgyvendinimo ataskaitoje po jo užbaigimo nurodytos veiklos, būtinos galutiniam projekto tikslui pasiekti ir tolesniam jo konkurencingumui (didinimui) užtikrinti, nebuvo įvykdytos šios užduotys: 1) atlikti sistemos išvystymą, parengti sistemos versiją, skirtą platinti rinkoje, patikslinti techninę dokumentaciją; 2) parengti sistemos aprašą vartotojams; 3) parengti sistemos licencijavimo tvarką, licencijavimo sutartį, parengti ir suderinti kainodaros tvarką; 4) parengti paslaugų diegimo ir gedimų šalinimo procesus; 5) parengti vartotojų aptarnavimo, pagalbos tvarką, priemones, įsigyti reikalingą programinę ir techninę įrangą; 6) paruošti infrastruktūrą programinės įrangos paslaugos pardavimo atvejui; 7) apmokėti darbuotojus; 8) parengti pardavimų skatinimo sistemą; 9) parengti rinkodaros planą. VŠĮ Lietuvos verslo paramos agentūrai atliekant patikrą vietoje (projekto užbaigimo adresu Vilniuje, Kęstučio g. 59/Lenktoji g. 27), atsakovė nebuvo rasta, jokia veikla nevykdoma (2014–2016 m., www.rekvizitai.lt duomenimis, buvo 1 darbuotojas, nuo 2016 m. bendrovė darbuotojų neturėjo), nors projekto paraiškoje atsakovė nurodė, kad 2013–2015 metais dirbs 9 darbuotojai.
8. 2017 m. gruodžio 19 d. ūkio ministro įsakyme Nr. 4-713 nurodyta, kad projekto vykdytoja UAB „Idėjų piramidė“ iki 2018 m. kovo 2 d.

privalo grąžinti 296 831,82 Eur Europos Sąjungos fondų lėšų į Ūkio ministerijos sąskaitą ir sumokėti Europos Komisijos nustatyto dydžio metines palūkanas ir finansų ministro nustatytus delspinigius už kiekvieną uždelstą dieną, vadovaujantis Finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų grąžinimo į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą taisyklių, patvirtintų Vyriausybės 2005 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. 590, 5.2.2 ir 8.1 punktais, Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1443, 188¹ ir 198.1 punktais.

9. 2007 m. spalio 11 d. reikalavimo teisių perdavimo sutartimi, 2018 m. kovo 15 d. reikalavimo teisės į UAB „Idėjų piramidė“ skolą perdavimo–priėmimo aktu Ūkio ministerija perdėjo VI Turto bankui reikalavimo teisę į 347 516,49 Eur skolą. Po reikalavimo teisės perdavimo VI Turto bankas papildomai apskaiciavo 9685,88 Eur delspinigių ir 758,37 Eur palūkanų.
10. UAB „Idėjų piramidė“ vadovu nuo 2008 m. lapkričio 25 d. iki 2014 m. lapkričio 7 d. buvo G. G., nuo 2014 m. lapkričio 10 d. iki 2016 m. spalio 6 d. – D. V., nuo 2016 m. spalio 14 d. iki 2016 m. gruodžio 1 d. – N. M., ji tebėra įrašyta kaip vadovė Juridinių asmenų registre. UAB „Idėjų piramidė“ akcininku nuo 2010 m. rugpjūčio 26 d. iki 2015 m. sausio 12 d. buvo G. G., nuo 2015 m. sausio 12 d. – D. V. Nustatęs sutarties pažeidimus ir jų atsakovei UAB „Idėjų piramidė“ negincijant, teismas nusprendė, kad yra pagrindas priteisti skolą iš bendrovės ir jos vadovų.
11. Bendrovės vadovas privalo dirbti rūpestingai ir kvalifikuotai bei daryti viską, kas nuo jo priklauso, kad jo vadovaujama įmonė veiktų pagal įstatymus ir kitus teisės aktus, laikytųsi nustatytų jos veiklos apribojimų. Vadovą ir jo vadovaujamą įmonę sieja pasitikėjimo santykiai, nuo pat tapimo įmonės vadovu momento vadovas turi elgtis rūpestingai, atidžiai ir apdairiai. Tai, kad tiesioginių prievolių santykių tarp bendrovės vadovo ir kreditoriaus nėra, o fiduciarinės pareigos atsiranda pablogėjus įmonės finansinei būklei, suponuoja, jog vadovo atsakomybė atsiranda tik tuo atveju, kai bendrovė nebepajėgi pati patenkinti kreditoriaus reikalavimų (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.245 straipsnio 5 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-581/2013; 2015 m. rugsėjo 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-470-969/2015). Vadovo atsakomybė gali kilti trimis savarankiškais pagrindais – pažeidus imperatyviasias įstatymo nuostatas, CK 2.87 straipsnyje nustatytas fiduciarines pareigas ar priėmus netinkamą verslo sprendimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-4-313/2018).
12. CK 6.279 straipsnis reglamentuoja atsakomybę už kelių asmenų bendrai padarytą žalą, nustatydamas, kad bendrai padarę žalą asmenys nukentėjusiam asmeniui atsako solidariai.
13. Galutinės projekto įgyvendinimo ataskaitos pateikimo metu (2012 m. liepos 27 d. ir 2013 m. gegužės 16 d.) bendrovė, kurios vadovu ir akcininku buvo G. G., teikė tikrovės neatitinkančią informaciją apie išlaidas 8 darbuotojams, o po paskutinio paramos lėšų pervedimo (2013 m. gegužės 27 d.) netrukus bendrovės darbuotojų skaičius faktiškai sumažėjo iki 1 (direktoriaus), bendrovė nustojo teikti finansinės atskaitomybės ataskaitas Juridinių asmenų registrai, faktiškai nebuvo vykdoma jokia veikla. Vėliau akcijų perdavimas ir bendrovės vadovų kaita atskleidė, kad bendrovė, gavusi projekto paramos lėšas, neketino toliau vykdyti ir nevykdė veiklos. Atsakovai D. V. ir N. M. laiku neteikė VŠĮ Lietuvos verslo paramos agentūrai ataskaitų už 2014–2016 metus (priklausomai nuo vadovavimo laikotarpio), nebendradarbiavo su šiuo trečiuoju asmeniu, jie padarė pažeidimo tyrimo išvadoje nurodytus pažeidimus, t. y. nevykdė galutinėje projekto įgyvendinimo ataskaitoje po užbaigimo nurodytos veiklos, būtinos galutiniam projekto tikslui pasiekti ir tolesniam konkurencingumui užtikrinti.
14. Visi atsakovai vadovai viršijo normalią verslo riziką, nes nesiėmė veiksmų, kad projektas būtų plėtojamas, vykdomi prisiimti įsipareigojimai, atliekami kiti su veiklos vystymu susiję veiksmai. Pažeidimo laikotarpis tęsėsi nuo 2013 m. gegužės 27 d. iki 2017 m. lapkričio 15 d., todėl už laiku negrąžintą skolą yra atsakingi visi atsakovai, kurie, kaip įmonės vadovai, nesilaikė rūpestingo, apdairaus ir protingo vadovo elgesio standartų, padarė žalą įmonei ir jos kreditoriui. Vadovai pažeidė Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 19 straipsnio 8 dalyje ir CK 2.87 straipsnyje nustatytą bendrąją pareigą veikti išimtinai UAB „Idėjų piramidė“ interesais, todėl atsakovai turi solidariai atlyginti žalą pagal CK 2.87 straipsnio 7 dalį. Žalą patvirtina tai, kad atsakovė UAB „Idėjų piramidė“ netinkamai panaudojo paramą, jos lėšos buvo grąžintos iš valstybės biudžeto Europos Sąjungos struktūriniams fondams. Visi atsakovai, kaip bendrai padarę žalą asmenys, ieškovei atsako solidariai, nes atsakovai neįrodė, kad žala negalėjo būti veiksmų, už kuriuos jie yra atsakingi, rezultatas (CK 6.279 straipsnis).
15. Teismas priteisė 758,37 Eur palūkanas (pelno, mokėjimo) ir 9685,88 Eur delspinigius (CK 6.71 straipsnis, 6.210 straipsnio 1 dalis, 6.193, 6.200 straipsniai), taip pat 5 proc. metines palūkanas nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo (CK 6.210 straipsnio 1 dalis).
16. Išnagrinėjus bylą apeliacine tvarka pagal vieno iš atsakovų G. G. apeliacinį skundą Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 7 d. sprendimu panaikintas Vilniaus apygardos teismo 2019 m. balandžio 17 d. sprendimas ir 2019 m. gegužės 15 d. papildomas sprendimas ir ieškinyis atmestas bei priteista atsakovui G. G. iš ieškovės 10 768,18 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
17. Kai atsakovus byloje sieja privalomo procesinio bendrininkavimo teisinis santykis, tai apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas pagal vieno atsakovo kasacinį skundą gali būti peržiūrėtas kasacine tvarka dėl visų atsakovų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-30-313/2017, 2019 m. rugpjūčio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-254-1075/2019). Privalomojo bendrininkavimo atveju vieno iš atsakovų apeliacinis skundas laikytinas paduotu visų solidariųjų skolininkų, todėl apeliacinės instancijos teismas sprendė dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumo visų atsakovų atžvilgiu.
18. CK 2.87 straipsnio 7 dalyje įtvirtinta vadovo atsakomybės tik pačiam juridiniam asmeniui taisyklė, todėl tiesioginė vadovo atsakomybė kreditoriui šiuo pagrindu neįkyla.
19. Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama išimtis, kada kreditorius gali pareikšti tiesioginį ieškinį bendrovės vadovams ir dalyviams – jeigu šie subjektai padarė tiesioginę žalą konkrečiam kreditoriui (CK 6.263 straipsnio pagrindu), o ne išvestinę žalą kreditoriams kaip interesų grupei dėl netinkamo valdymo ar dėl to, kad laiku neįskėlė bankroto bylos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. rugsėjo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-389/2014). Ieškovė ieškiniu vadovų atsakomybę kildina būtent dėl netinkamo įmonės valdymo, o ne CK 6.263 straipsnio pagrindu. Jeigu ieškinyje būtų reikiama CK 6.263 straipsnio pagrindu, ieškovei būtų tekusi pareiga įrodyti kiekvieno iš bendrovės vadovų konkrečius veiksmus ir sprendimus, nukreiptus išimtinai prieš agentūrą, lėmusius žalos padarymą bendrovės kreditoriui, taip pat ir aplinkybę, kad šie veiksmai nėra CK 2.87 straipsnio pažeidimas, t. y. nėra netinkamas verslo sprendimas, o ieškovė šių aplinkybių byloje neįrodė.
20. Vadovo subsidiarijoji atsakomybė įmonės kreditoriams kaip interesų grupei CK 2.87 straipsnio 7 dalies pagrindu galima tik įmonei esant nemokiai ir iškėlus jai bankroto bylą. Paprastai ši atsakomybė įgyvendinama bankroto administratoriui pareiškiant ieškinį bankrutuojančios bendrovės vardu, ir tik bankroto administratoriui nepareiškus tokio ieškino, kreditorius įgyja teisę ieškiniu pareikšti reikalavimą tiesiogiai vadovui dėl žalos atlyginimo CK 2.87 straipsnio 7 dalies pagrindu, taip įgyvendindamas bankrutuojančios bendrovės teises į žalos atlyginimą vadovo atžvilgiu. Atsakovė bendrovė neturėjo ir neturi bankrutuojančios įmonės statuso, todėl kreditorės VI Turto banko ieškinyje CK 2.87 straipsnio 7 dalies pagrindu negalimas, nes netenkinamos (neįgyvendinamos) tiesioginio ieškinio pateikimo sąlygos.
21. Pagal bendrąją taisyklę, esant skolininkų daugumai, jų pareiga kreditoriui yra dalinė (CK 6.5 straipsnis). CK 6.6 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta išimtinė solidariosios skolininkų pareigos prezumpcija, jeigu prievolė susijusi su kelių asmenų veiksmiais padarytos žalos atlyginimu.

22. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad teismai visų pirma turi įvertinti, ar prievolės dalykas esant deliktinei atsakomybei nėra dalus: jeigu taikoma solidarioji atsakomybė, tai teismai turi argumentuoti, kodėl netaikoma dalinė atsakomybė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-59/2008](#)). Jei konkreti žalos dalis gali būti priskirta konkrečiam pažeidėjui, atsakomybė yra dalinė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-429-313/2015](#)). Solidarioji atsakomybė taikoma, kai pagal neteisėtus veiksmus ir kilusią žalą saistančio priežastinio ryšio pobūdį nustatomas bendrininkavimas siaurąja prasme (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-144/2014](#); 2015 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-665-969/2015](#)).
23. Ieškovė atsakovų atsakomybės solidarumą kildino iš to, kad ginčo sutarties vykdymo pažeidimai fiksuoti atsakovų vadovavimo laikotarpiu, ir pripažino, kad dėl pažeidimų tęstinio pobūdžio nėra galimybės identifikuoti, dėl kokios būtent pripažintų netinkamai panaudotų lėšų dalies grąžinimo kaltas kiekvienas iš trijų įmonės vadovų. Tačiau ieškovė nenurodė, o pirmosios instancijos teismas nenustatė, ar kiekvieno iš atsakovų neteisėti veiksmai buvo būtinoji žalos atsiradimo priežastis. Būtinoji solidariosios atsakomybės šiuo pagrindu sąlyga – aplinkybių nustatymas, kad be kiekvieno iš atsakovų neteisėtų veiksmų visa žala apskritai nebūtų kilusi. Kadangi nenustatyta minėtą sąlygą patvirtinančių aplinkybių, solidarioji atsakomybė dėl objektyvaus bendrininkavimo atsakovams apskritai negali būti taikoma.
24. Atsakovas G. G. pateikė pirmosios instancijos teismui prašymą iš ieškovės priteisti 4143,68 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, šias išlaidas sudaro 2186,08 Eur už advokato teisinę pagalbą rengiant atsiliepimą į ieškinį bei 1957,60 Eur už advokato teisinę pagalbą rengiant triplicą. Be to, atsakovas už apeliacinį skundą sumokėjo 3660 Eur žyminį mokestį ir apeliacinės instancijos teisme turėjo 2964,50 Eur advokato atstovavimo išlaidų. Nurodytos išlaidos pagrįstos mokėjimo dokumentais. Apeliacinės instancijos teismas priteisė jų atlyginimą atsakovui iš ieškovės (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 93 straipsnio 1 dalis, 98 straipsnio 1 dalis).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į kasacinį skundą bei šalių rašytinių paaiškinimų teisiniai argumentai

25. Kasaciniu skundu ieškovė VĮ Turto bankas prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 7 d. sprendimą ir palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2019 m. balandžio 17 d. sprendimą ir 2019 m. gegužės 15 d. papildomą sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 25.1. Teismų praktika taikant [CK](#) 2.87, 6.245 straipsniuose įtvirtintą įmonės vadovo subsidiariosios atsakomybės institutą ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo atveju nėra gausi, išskyrus jau po ieškovės kasacinio skundo pateikimo priimtą Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. rugsėjo 23 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-235-421/2020.
- 25.2. Atsakovas G. G. teikė apeliacinį skundą dėl teismo sprendimo dalies, kuria skola priteista iš jo asmeniškai, kiti atsakovai skundų neteikė, taip pat neteikė skundo ir ieškovė, tačiau apeliacinės instancijos teismas panaikino visą pirmosios instancijos teismo sprendimą, taip pažeisdamas [CPK](#) 320 straipsnį 2 dalyje įtvirtintą draudimą peržengti apeliacinio skundo ribas. Vienas atvejų, kai apeliacinės instancijos teismas ne tik gali, bet ir privalo peržengti apeliacinio skundo ribas, – siekis apginti viešąjį interesą. Kai teismas *ex officio* (pagal pareigas, savo iniciatyva) peržengia ginčo ribas, savo aktyvaus procesinio elgesio priežastis jis turi pagrįsti, motyvuoti, tinkamai ir iš anksto apie tai informuoti proceso šalis, priimdamas rašytinę arba žodinę nutartį ([CPK 290 straipsnis](#)), suteikti joms galimybę pateikti savo poziciją. Tačiau apeliacinės instancijos teismas nesudarė galimybės ieškovei pateikti poziciją dėl apeliacinio skundo ribų peržengimo. Procesinio bendrininkavimo institutas visiem keturiems atsakovams negali būti taikomas, kadangi atsakovai fiziniai asmenys atskirais laikotarpiais buvo to paties juridinio asmens (atsakovės UAB „Idėjų piramidė“) vadovai, todėl apeliacinės instancijos teismas per plačiai ir netinkamai aiškino procesinio bendrininkavimo institutą.
- 25.3. Nors ieškinyje pareikštas reikalavimas dėl solidaraus skolos priteisimo, tačiau kasacinio teismo praktikoje sprendžiant solidariosios ir (ar) subsidiariosios įmonės vadovo atsakomybės klausimą teismas nėra varžomas ieškinyje pareikšto reikalavimo ir atsakomybės klausimą išsprendžia savo nuožiūra (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-581/2013](#)). Apeliacinės instancijos teismas tinkamai neįvertino aplinkybės ([CPK 185 straipsnis](#)), kad G. G. (taip pat ir D. V. bei N. M.) kaip įmonės vadovai nesilaikė rūpestingo, apdairaus ir protingo vadovo elgesio standartų, todėl yra pagrindas reikšti reikalavimą dėl šių asmenų subsidiariosios atsakomybės už negrąžintą skolą pagal [CK](#) 6.245 straipsnio 1 ir 5 dalis. [CK 6.245 straipsnio](#) 5 dalyje nustatyta, kad atsakomybė pripažįstama subsidiariąja, kai yra du civilinės atsakomybės subjektai – pagrindinis ir papildomas. Papildomo skolininko pareiga atsakyti atsiranda tik kai pagrindinis skolininkas atsisako įvykdyti savo prievolę ar jos neįvykdo per nustatytą terminą. Ūkio ministerija 2017 m. gruodžio 19 d. įsakymu pareikalavo grąžinti ES fondų lėšas iki 2018 m. kovo 2 d., bet atsakovė UAB „Idėjų piramidė“ nei pateikė atsakymą, nei sumokėjo lėšas. Apeliacinės instancijos teismas klaidingai nurodė, kad ieškovė atsakovų (fizinių asmenų) atsakomybę kildina tik iš [CK](#) 2.87 straipsnyje įtvirtintos normos, – ieškovė byloje taip pat rėmėsi ir [CK 6.245 straipsnio](#) 5 dalies norma. Skirtingai negu nurodoma skundžiamame apeliacinės instancijos teismo sprendime, teismų praktikoje subsidiariosios atsakomybės sąlyga neįvardijamas pagrindinio skolininko bankrotas, pvz., Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2013 m. lapkričio 20 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 3K-3-581/2013](#) priteisė subsidarų žalos atlyginimą iš įmonės vadovės, nors įmonei bankroto byla nebuvo iškelta.
- 25.4. Atsakovai fiziniai asmenys atliko neteisėtus veiksmus (neveikimą), dėl to atsirado žala – VšĮ Lietuvos verslo paramos agentūros pažeidimų tyrimo išvados pagrindu konstatuoti pažeidimai ir UAB „Idėjų piramidė“ įpareigota grąžinti netinkamai panaudotas ES struktūrinių fondų paramos lėšas, t. y. byloje nustatytos civilinės atsakomybės taikymo sąlygos ([CK](#) 6.245–6.249 straipsniai). Atsakovai pažeidė rūpestingo pareigą – ji visų pirma nustato teisėto elgesio reikalavimą, kad paties vadovo elgesys nepažeistų imperatyviųjų teisės normų, be to, vadovas privalo prižiūrėti, kad ir įmonės veikla būtų teisėta – vadovas privalo dirbti rūpestingai ir kvalifikuotai bei daryti viską, kas nuo jo priklauso, kad jo vadovaujama įmonė veiktų pagal įstatymus ir kitus teisės aktus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-220-916/2015](#)). Atliktų pažeidimų aplinkybės suponuoja pagrindą taikyti vadovų atsakomybę ([CK 6.263 straipsnis](#), 6.245 straipsnio 1 dalis).
- 25.5. Vadovai pažeidė Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo (toliau – ABI) 19 straipsnio 8 dalyje bei [CK](#) 2.87 straipsnyje nustatytą bendrąją pareigą veikti išimtinai juridinio asmens interesais. Įmonė ir administracijos vadovą sieja pasitikėjimo (fiduciariniai) santykiai; tai reiškia, kad įmonės administracijos vadovas privalo *ex officio* veikti išimtinai įmonės interesais; įmonės vadovas jai atstovauja, atsako už įmonės kasdienės veiklos organizavimą; jis turi veikti rūpestingai, sąžiningai, atidžiai, kvalifikuotai bei daryti viską, kas nuo jo priklauso, kad jo vadovaujama įmonė veiktų pagal įstatymus ir kitus teisės aktus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-444/2009](#); 2009 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-528/2009](#)). Suprastėjus įmonės būklei, atsiranda vadovų fiduciarinės pareigos, priimančios bendrovės veikla susijusius sprendimus, atsivėlęti ir į kreditorių interesus. Įmonės finansinei padėčiai tapus ypač sunkiai ar net kritinei, t. y. įmonei pasiekus nemokumo ribą, kreditorių interesai pradeda vyrėti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-19/2012, 2014 m. gegužės 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-283/2014](#)). Vadovų sutartinių įsipareigojimų pažeidimas, nederinimas su VšĮ Lietuvos verslo paramos agentūra nukrypinių nuo planuoto projekto įgyvendinimo, veiklos tęstinumo nevykdymas, *de facto* (faktiškai; iš tikrųjų) nuo 2013 metų egzistuojanti įmonės nemokumo situacija reiškė, kad vadovai pažeidė rūpestingo, apdairaus ir protingo vadovo elgesio standartus.
- 25.6. Apeliacinės instancijos teismas priteisė iš ieškovės atsakovo G. G. naudai 10 768,18 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą (4143,68 Eur (advokato išlaidos pirmosios instancijos teisme) + 3660 Eur (žyminis mokestis už apeliacinį skundą) + 2964,50 Eur (advokato išlaidos apeliacinės instancijos teisme)). Tai neprotingai didelės išlaidos, neatitinkančios Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m.

kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 ir Lietuvos advokatūros advokatų tarybos pirmininko 2015 m. kovo 16 d. raštu Nr. 141 patvirtintu Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad ne visos faktiškai šalių sumokėtos sumos advokato pagalbai teismo gali būti pripažįstamos pagrįstomis, nes teismas neturi toleruoti pernelyg didelio ir nepagrįsto šalies išlaidavimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-533/2008](#)). Atsakovas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose naudojosi skirtingų advokatų kontorų paslaugomis. Dėl šios priežasties prašyme dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo apeliacinės instancijos teisme kartojami išlaidų už teisinės paslaugas pobūdis (pvz., susipažinimas su bylos medžiaga; konsultacijų, susijusių su byla, teikimas). Jei bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimas nebūtų panaikintas, tuomet jų atlyginimas turėtų būti sumažinamas.

26. Atsiliepimu į kasacinį skundą atsakovas G. G. prašo ieškovės VĮ Turto banko kasacinį skundą atmesti ir palikti nepakeistą Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 7 d. sprendimą. Atsiliepime išdėstyti esminiai argumentai:

26.1. Apeliacinės instancijos teismas neperžengė apeliacinio skundo ribų, kadangi dėl ieškovės suformuluotų ieškinio reikalavimų pobūdžio atsakovus siejo privalomas procesinis bendrininkavimas, nepaisant atsakovų atsakomybės rūšies (solidariosios ar subsidiariosios). Kasaciniame skunde nepagrįstai teigiama, jog apeliacinės instancijos teismas neva turėjo spręsti dėl galimybės taikyti subsidiariją, o ne solidariją atsakovų atsakomybę, nes ieškovė netikslino ieškinio, kuriuo buvo reikalaujama tariamos skolos priteisimo iš atsakovų solidariai, ir neteikė apeliacinio skundo dėl teismo sprendimo, kuriuo skola buvo priteista solidariai. Vadovaujantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, nuo to, ar atsakovų atsakomybė yra solidarioji, ar subsidiarioji, procesinio bendrininkavimo forma nepriklauso – visais atvejais tai yra privalomas bendrininkavimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-539/2014](#); 2018 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-478-687/2018](#); 2020 m. balandžio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-104-701/2020](#)). Tarp atsakovų susiklosčius privalomo bendrininkavimo santykiams, bylos nagrinėjimo apeliacinės (kasacinės) instancijos teisme ribos apima teismo sprendimo pagrįstumo peržiūrėjimą visų atsakovų atžvilgiu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-30-313/2017](#); 2019 m. rugpjūčio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-254-1075/2019](#)). Dėl to apeliacinės instancijos teismas, naikindamas pagal atsakovo G. G. apeliacinį skundą visą pirmosios instancijos teismo sprendimą, vadovaujantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, turėjo tokį sprendimą naikinti ir kitų atsakovų atžvilgiu. Apeliacinės instancijos teismas buvo saistomas [CPK 313](#) straipsnyje nustatyto draudimo priimti blogesnę sprendimą apeliančių atžvilgiu, nes atsakovo G. G. pateiktas apeliacinis skundas dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo buvo laikomas paduotu visų atsakovų interesais, o ieškovė sprendimo neskundė. Kadangi apeliacinės instancijos teismas neperžengė bylos nagrinėjimo ribų, nebuvo pagrindo taikyti ieškovės nurodomos [CPK 320 straipsnio](#) 2 dalies, kuri nustato, jog apie ketinimą peržengti apeliacinio skundo ribas turi būti informuojami byloje dalyvaujantys asmenys.

26.2. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog ieškovė šioje byloje nesirėmė ir neįrodinėjo faktinių aplinkybių dėl [CK 6.245 straipsnio](#) 1 dalies ir (ar) [CK 6.263 straipsnio](#) taikymo. Bylos nagrinėjimo ribas apibrėžia ieškovas savo ieškinio dalyku ir pagrindu, o faktinis ieškinio pagrindas niekada nebuvo grindžiamas aplinkybėmis, kurios galėtų sudaryti pagrindą nagrinėjamoje byloje taikyti [CK 6.245 straipsnio](#) 1 dalį ir (ar) [CK 6.263 straipsnį](#). Būtent [CK 6.263 straipsnis](#) (o ne [CK 6.245 straipsnio](#) 1 dalis) teismų praktikoje yra nurodomas kaip pagrindas, tam tikromis aplinkybėmis suteikiantis kreditoriui teisę reikšti ieškinį bendrovės vadovui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. rugsėjo 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-389/2014](#)). Teismas gali taikyti [CK 6.263 straipsnį](#) tik tada, kai byloje yra įrodomi neteisėti veiksmai, nukreipti į konkretaus kreditoriaus teisių pažeidimą, kurie gali pasireikšti kreditoriaus klaidinimu, apgaulingos informacijos teikimu ar kitais nesąžiningais veiksmais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. rugsėjo 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-389/2014](#); 2017 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-12-219/2017](#); 2017 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-114-378/2017](#)).

26.3. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai atmetė ieškovės reikalavimą dėl [CK 2.87 straipsnio](#) 7 dalies ir ABĮ 19 straipsnio 8 dalies taikymo, nes šiuo atveju [CK 2.87 straipsnio](#) 7 dalis ir (ar) ABĮ 19 straipsnio 8 dalies nuostatos negalėjo būti taikomos kaip teisinis pagrindas atlyginti kreditoriui patirtus nuostolius: [CK 2.87 straipsnio](#) 7 dalies pagrindu ieškinyje gali būti reikšiamas tik reikalaujant atlyginti nuostolius pačiai bendrovei, nebent bendrovė yra bankrutuojanti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. rugsėjo 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-389/2014](#)), tačiau UAB „Idėjų piramidė“ tokia nėra. Todėl atsakovų – bendrovės vadovų – atsakomybė pagal [CK 2.87 straipsnio](#) 7 dalį neatsirado. ABĮ 19 straipsnio 8 dalis nustato bendrovės valdymo organų pareigą veikti bendrovės ir akcininkų naudai, ir tai nesudaro bei negali sudaryti pagrindo vadovų atsakomybei kreditoriams atsirasti. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad bendrovės vadovas turi pareigą veikti bendrovės ir jos akcininkų interesais, net jei sąžininga ir rūpestinga veikla vadovaujant bendrovei sukelia nuostolius kreditoriams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-114-378/2017](#)). Atsakovai (vadovai) turėjo pareigą veikti pačios bendrovės ir jos akcininkų interesais, dėl to galimai nuostolingos veiklos nutraukimas (netesimas) būtent atitiko šiuos interesus.

26.4. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai priteisė atsakovui G. G. bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Nėra pagrindo spręsti, kad G. G. atlygintos išlaidos viršija Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą nustatytus maksimalius dydžius. Ieškovė nepagrindė, kad 4143,68 Eur pirmosios ir 2964,50 Eur apeliacinės instancijos teismuose atsakovo advokato atkovavimo išlaidos viršytų Rekomendacijomis nustatytus dydžius. Rekomendacijų taikymas ir jose nustatytų dydžių laikymasis yra tik rekomendacinio pobūdžio, negalintis paneigti asmens teisės gauti pagrįstai patirtų išlaidų, ginant nuo nepagrįstai pareikšto ieškinio, kompensaciją.

27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2021 m. vasario 26 d. nutartimi perdavė bylą nagrinėti išplėstinei septynių teisėjų kolegijai ir sudarė galimybę dalyvaujantiems byloje asmenims pateikti teismui rašytinius paaiškinimus dėl toliau nurodomų klausimų:

27.1. Kada atsiranda žala, kaip bendrovės vadovų galimos civilinės atsakomybės sąlyga (kai dėl UAB „Idėjų piramidė“ netinkamai panaudotos ES paramos lėšos buvo grąžintos iš valstybės biudžeto ES struktūriniais fondams; kai UAB „Idėjų piramidė“ negrąžino lėšų remiantis Ūkio ministro 2017 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. 4-713; kai paaiškėjo(-ės), kad UAB „Idėjų piramidė“ objektyviai negali grąžinti lėšų; kt.)?

27.2. Nustačius, kad bendrovės vadovų veiksmai pasireiškė kreditoriaus klaidinimu, apgaulingos informacijos teikimu bendrovei sudarant sutartį su konkrečiu kreditoriumi ar kitais į konkretų kreditorių nukreiptais nesąžiningais veiksmais, ir būtent dėl tų veiksmų kreditoriui atsiradusią žalą (o ne bendro juridinio asmens nemokumo sukėlimą ar mokumo sumažėjimą), bendrovės vadovų civilinė atsakomybė būtų: solidarioji (t. y. bendrovė ir jos vadovai atsako solidariai), subsidiarioji (t. y. bendrovė laikoma pagrindine skolininke, o vadovai – subsidiariais skolininkais) ar kt.?

27.3. Jei pirmiau nurodytu atveju bendrovės ir jos vadovų atsakomybė yra solidarioji – kokių pagrindų, atsizvelgiant į [CK 6.6 straipsnio](#) 1 dalį, kyla solidarumas (įstatymo, sutarties ar dalyko nedalumo)? Jei įstatymo – kokios konkrečiai įstatymo normos?

27.4. Jei pirmiau nurodytu atveju bendrovės vadovų atsakomybė yra subsidiarioji – kokių pagrindų, atsizvelgiant į [CK 6.245 straipsnio](#) 5 dalį, kyla subsidiarumas (įstatymo ar sutarties)? Jei įstatymo – kokios konkrečiai įstatymo normos?

27.5. Ar [CK 6.245 straipsnio](#) 5, 6 dalių normos taikytinos tokiems teisiniams santykiams, kai vieno skolininko prievolė tam pačiam kreditoriui kyla sutarties, o kito skolininko – delikto pagrindu?

27.6. Ar kreditoriui pareiškus reikalavimą priteisti skolą (nuostolius) iš bendrovės ir jos vadovo(-ų) solidariai, teismas gali spręsti dėl

skolos priteisimo iš bendrovės, kaip iš pagrindinio skolininko, o iš jos vadovo(-ų) – kaip iš subsidaraus(-ių) skolininko(-ų)?

28. Ieškovės VĮ Turto banko rašytiniuose paaiškinimuose išdėstyti atsakymai į klausimus:

28.1. Pagrindinio skolininko bankroto iškėlimo (nemokumo *de jure* (teisiskai, pagal įstatymą) konstatavimas) sąlyga nėra privaloma siekiant pripažinti subsidarią vadovo atsakomybę, pvz., Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2013 m. lapkričio 20 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 3K-3-581/2013](#) priteisė subsidarių žalą atlyginimą iš įmonės vadovės, nors pačiai įmonei bankroto byla nebuvo iškelta. Žala kaip bendrovės vadovo civilinės atsakomybės sąlyga atsirado, kai paaiškėjo, jog UAB „Idėjų piramidė“ objektyviai negali grąžinti lėšų. Nėra jokių objektyvių aplinkybių tikėtis, jog įmonės veikla bus atkurta ir grąžinta 357 960,75 Eur skola. Ieškovei nežinoma, kada kompensuojamos (grąžinamos) netinkamai panaudotos ES lėšos iš Lietuvos biudžeto – pagal 2007 m. spalio 11 d. reikalavimo teisės perleidimo sutartį visi skolos išieškojimo veiksmai derinami bei periodiškai teikiama informacija pradinei kreditoriui – Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, t. y. VĮ Turto bankas kaip naujoji kreditorė atlieka specializuotą skolos išieškojimą funkciją.

28.2. Ieškovė sutinka su pirmosios instancijos teismo išvada, kad nagrinėjamu atveju bendrovės vadovų ir įmonės atsakomybė yra solidarioji. Pagrindas taikyti solidariąją civilinę atsakomybę nagrinėjamu atveju būtų nustatius, kad žala atsirado tik dėl visų asmenų veiksmų. Pažeidimo arba neteisėtos veiklos padarymo laikotarpis yra testinis – nuo 2013 m. gegužės 27 d. iki 2017 m. lapkričio 15 d., pažeistos ir teisės normos, ir sutartis (pažeidimo tyrimo išvados 7.1, 7.2 dalys). Žala atsirado dėl visų atsakovų veiksmų, t. y. jei bent vienas atsakovų nebūtų atlikęs neteisėtų veiksmų, žala nebūtų atsiradusi.

28.3. Ieškovei taip pat priimtinas ir subsidarius UAB „Idėjų piramidė“ vadovų atsakomybės konstatavimas. Kasacinio teismo praktikoje teismas esant solidariam reikalavimui iš įmonės vadovo žalą priteisė subsidarijai, teismas nėra varžomas ieškinyje pareikšto reikalavimo ir atsakomybės klausimą išsprendžia savo nuožiūra; teismas esant solidariam reikalavimui iš įmonės vadovo žalą priteisė subsidarijai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-581/2013](#)).

29. Trečiasis asmuo Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija rašytiniuose paaiškinimuose palaiko ieškovės VĮ Turto banko kasacinį skundą ir pateikia atsakymus į klausimus:

29.1. Žala kaip bendrovės vadovo civilinės atsakomybės sąlyga atsirado tuo metu, kai paaiškėjo jog atsakovė UAB „Idėjų piramidė“ objektyviai negali grąžinti lėšų. Atsakovės veikla buvo organizuojama tik ES lėšų skyrimo (finansavimo) laikotarpiui, tačiau pagal paramos projektą galutinis produktas nebuvo sukurtas, 2013 m. pabaigoje (pasibaigus finansavimui) iš esmės *de facto* nutraukta įmonės veikla – nebeteikiami dokumentai atsakingoms valstybės institucijoms, paramos projekte nurodytu adresu atsakovė nebuvo rasta, jokia veikla nevykdoma. Įmonė administracine teiseną neginčijo ūkio ministro 2017 m. gruodžio 19 d. įsakymo pagrįstumo. Netinkamai panaudotos ES finansinės paramos lėšų skolos, kai administruojančioji institucija nusprendžia nebeteisti skolų išieškojimo, padengiamos iš valstybės biudžeto vadovaujantis Finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų grąžinimo į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. 590 (Taisyklių 30 punktas). Atsižvelgiant į tai, kad skolos išieškojimas nėra užbaigtas, Ekonomikos ir inovacijų ministerija dar nėra priėmusi sprendimo nebeteisti grąžintinų lėšų išieškojimo, projekto vykdytojos skola nėra padengta Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis.

29.2. Atsakovas G. G. buvo ne tik vadovas, bet ir vienintelis UAB „Idėjų piramidė“ akcininkas. UAB „Idėjų piramidė“ ir jos vadovų atsakomybė yra solidarioji. Pažeistos tiek imperatyviosios teisės aktų, tiek sutartinės nuostatos, kurios detalai aptartos pažeidimo tyrimo išvados 7.1 dalyje „Pažeistos teisės aktai“. Subsidarioji civilinė atsakomybė, įskaitant ir jos taikymo tvarką ir ribojimus, gali būti taikoma tiek sutartinės, tiek deliktinės atsakomybės atveju.

30. Atsakovo G. G. rašytiniuose paaiškinimuose pateikti atsakymai į klausimus:

30.1. 2009 m. rugpjūčio 7 d. finansavimo ir administravimo sutartis, iš kurios atsirado ieškovei perleista reikalavimo teisė, buvo pasirašyta su UAB „Idėjų piramidė“, o ne su atsakovu G. G. Todėl nei šios, nei reikalavimo teisės perleidimo sutarties pagrindu ieškovė negalėjo įgyti reikalavimo teisės į atsakovą G. G. ([CK 6.101 straipsnio](#) 1 dalis). Tik paaiškėjus, kad reikalavimo teisės objektyviai nebegalima realizuoti priverstine tvarka, valstybė patirtų žalą. Daryti išvadą apie tai, kad paramos lėšos nebegali būti išieškotos, galima tik tuo atveju, jeigu ieškovė būtų išnaudojusi visas teisės normų nustatytas galimybes ir tik tada būtų paaiškėję, kad paramos gavėja, t. y. UAB „Idėjų piramidė“ objektyviai negali grąžinti paramos lėšų, nes nėra bendrovės turto, kurio sąskaita būtų galima padengti visą bendrovės skolą ([CPK](#) 629, 631 straipsniai, taip pat bendrovės likvidavimo dėl bankroto atveju visiškai netenkinus kai kurių kreditorių reikalavimų). Centralizuotai valdomo valstybės turto valdytoja (ieškovė), išieškodama skolą pagal sudarytas reikalavimo teisių perleidimo sutartis, atlieka skolos išieškojimo veiksmus, nustatytus Taisyklių 21 punkte. Ieškovė nepateikė įrodymų, kad ji ėmėsi visų teisės aktuose numatytų priemonių įgyvendinti savo reikalavimo teisę. UAB „Idėjų piramidė“ yra veikianti įmonė, jai nėra iškelta bankroto byla. Todėl negalima daryti išvados, kad UAB „Idėjų piramidė“ objektyviai negali grąžinti lėšų. Ieškovė įgyvendina savo sutarties, o ne delikto, pagrindu atsiradusią turtinę reikalavimo teisę skolininkei UAB „Idėjų piramidė“. Kol ieškovė nėra įrodžiusi, kad reikalavimo teisės priverstine tvarka realizuoti yra objektyviai neįmanoma, t. y. kad reikalavimo teisė tapo bevėrė, tol ieškovė negali būti laikoma patyrusia žalą [CK](#) 6.249 straipsnio prasme. Atsakovo G. G., kaip buvusio bendrovės vadovo, civilinė atsakomybė bendrovės kreditoriui, t. y. ieškovei, apskritai yra negalima, nes nėra būtinos civilinės atsakomybės sąlygos – kreditoriaus patirtos žalos.

30.2. Bylos nagrinėjimo ribas apibrėžia ieškinio dalykas ir pagrindas. Šios ribos negali būti išplečiamos nei apeliaciniame, nei kasaciniame procese ([CPK 306 straipsnio](#) 2 dalis, 347 straipsnio 2 dalis). Ieškovė savo reikalavimą grindė Akcinių bendrovių įstatymo 19 straipsnio 8 dalimi, [CK 2.87 straipsniu](#) bei 6.245 straipsnio 1 dalimi, o ne kreditoriaus klaidinimu, apgaulingos informacijos teikimu bendrovei sudarant sutartį su konkrečiu kreditoriumi ar kitais į konkrečių kreditorių nukreiptais nesąžiningais veiksmais. ABĮ 19 straipsnio 8 dalis ir [CK 2.87 straipsnis](#) reglamentuoja bendrovės ir jos vadovo santykius, t. y. nustato fiduciarines vadovo pareigas jo vadovaujamai bendrovei, o ne jos kreditoriams, nes vadovas nėra bendrovės ir jos kreditorių sutartinio santykio subjektas. [CK 6.245 straipsnio](#) 1 dalis apskritai negali būti civilinės atsakomybės pagrindu, nes ši teisės norma tik pateikia civilinės atsakomybės apibrėžimą. Ieškovė šioje byloje nesirėmė ir neįrodinėjo buvus [CK](#) 6.263 straipsnio, kuris įtvirtina generalinio delikto institutą, taikymo faktinių aplinkybių, ji neįrodinėjo, kad atsakovas G. G. klaidino kreditorių, teikė kreditoriui apgaulingą informaciją ar atliko kitus į konkrečių kreditorių nukreiptus nesąžiningus veiksmus, t. y. neįrodinėjo, kad atsakovas G. G. padarė tyčinį deliktą. Atsakovas G. G. įrodė, kad jis neatliko jokių tyčinių nesąžiningų veiksmų, nukreiptų į konkrečių kreditorių. Bendrovės vadovas G. G. buvo nuo 2008 m. lapkričio 25 d. iki 2014 m. lapkričio 7 d., šiuo laikotarpiu nebuvo situacijos, kad bendrovė pažeistų kreditorių teises. Jeigu būtų įrodyta, kad juridinis asmuo savo sutartinės prievolės negali įvykdyti dėl to, kad įrodoma (ko šios bylos atveju nėra), jog juridinio asmens vadovas atliko tyčinius veiksmus, nukreiptus į kreditorių, tuomet vadovas atsakytų pagal subsidariosios civilinės atsakomybės taisykles, nes, pirma, bendrovė, o ne jos valdymo organai yra atsakingi už bendrovės prievolių nevykdymą, todėl bendrovės valdymo organai už bendrovės prievolių neįvykdymą gali atsakyti tik kaip subsidarius skolininkai išimtiniais atvejais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-34-684/2021](#)); antra, [CK](#) 2.264 straipsnis įtvirtina taip vadinamą netiesioginę juridinio asmens civilinę atsakomybę už jo darbuotojų plačiąją prasme neteisėtus veiksmus ir, trečia, bendrovės vadovo veiksmai yra bendrovės veiksmai, todėl būtent bendrovė atsako ir už vadovo veiksmus ([CK](#) 2.81 straipsnis).

30.3. Atsakovams kaip bendrovės vadovams neatsirado solidarioji atsakomybė, kurios paskirtis nėra vien tik kompensacinė, o turi ir nubaudo elementą. Visi trys fiziniai asmenys bendrovės vadovais buvo skirtingais laikotarpiais ir byloje nustatyta, kokie jų veiksmai buvo tais laikotarpiais atlikti. Vien dėl to buvę bendrovės vadovai už bendrovės prievolės negali atsakyti pagal solidariosios civilinės atsakomybės taisykles.

- 30.4. Subsidiarioji juridinio asmens vadovo civilinė atsakomybė negalima sutarties, kurią buvo sudaręs juridinis asmuo, bet jos juridinis asmuo neįvykdė, pagrindu, nes tik pats juridinis asmuo yra atsakingas už savo sutartinių prievolių neįvykdymą ([CK 2.33 straipsnio](#) 1 dalis). Subsidiarioji juridinio asmens vadovo civilinė atsakomybė galima išimtiniais atvejais delikto pagrindu, t. y. jei vadovai padarė tiesioginę žalą konkrečiam kreditoriui ([CK 6.263 straipsnis](#)) arba tyčinio bankroto atvejais.
- 30.5. [CK 6.245 straipsnio](#) 5 ir 6 dalys yra bendrosios normos, kurios nedaro jokių išimčių dėl jų taikymo galimybės, kai pagrindinio skolininko pareiga kyla vienokios, o subsidiaraus skolininko – kitokios prievolės pagrindu. Bendrovės vadovas gali atsakyti bendrovės kreditoriui tik tokiu atveju, jeigu kreditorius negauna įvykdymo iš bendrovės. Tokia situacija galima tik tuo atveju, kai konstatuojama, kad bendrovė negali įvykdyti savo prievolių. Tik tada paaiškėja, ar kreditorius patyrė žalą, ir jos dydis. Kartu toje pačioje byloje spręsti dėl bendrovės skolos priteisimo ir dėl subsidiariosios bendrovės vadovo atsakomybės negalima, nes, pirmą, bendrovė yra ribotos civilinės atsakomybės juridinis asmuo ([CPK 2.50 straipsnio](#) 4 dalis), todėl subsidiari vadovo atsakomybė gali atsirasti tik paaiškęs, kad kreditorių dalies reikalavimų nepavyko tenkinti iš bendrovės turto; antra, bendrovės civilinė atsakomybė už savo sutartinių įsipareigojimų neįvykdymą negali būti pakeista jos vadovo alternatyvia subsidiariąja civiline atsakomybe; trečia, bendrovės kreditoriai patiria žalą tik tada, kai iš bendrovės turto negali būti visiškai patenkinti jų reikalavimai, o tai paaiškės tik tada, kai bus baigtas išieškojimas vykdymo procese.

Išplėstinė teisėjų kolegija

konstatuoja:

Dėl apeliacinio skundo ribų peržengimo

31. Pagal [CPK 43 straipsnio](#) 1 dalį, ieškinyis gali būti pareiškiamas bendrai kelių ieškovų arba keliems atsakovams, jeigu ieškinio dalykas yra: 1) bendrai pagal įstatymus jiems priklausančios teisės arba pareigos (privalomas bendrininkavimas); 2) to paties pobūdžio reikalavimai arba įsipareigojimai, pagrįsti ta pačia medžiaga fakto ir teisės klausimais, kai kiekvienas iš reikalavimų atskirai galėtų būti atskiro ieškinio dalykas (neprivalomas bendrininkavimas).
32. [CPK 320 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad apeliacinės instancijos teismas nagrinėja bylą neperžengdamas apeliaciniame skunde nustatytų ribų, išskyrus atvejus, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai.
33. Kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad vieno iš bendrininkų paduotas apeliacinis (kasacinis) skundas reiškia skundžiamo teismo sprendimo peržiūrėjimą apeliacine (kasacine) tvarka dėl visų bendrininkų tik privalomojo procesinio bendrininkavimo atvejais. Neprivalomojo bendrininkavimo atvejais tenkinant vieno iš procesinių bendrininkų (pvz., vieno iš atsakovų, kai yra atsakovų daugetas) apeliacinį (kasacinį) skundą teisinės pasekmės kyla tik tam apeliacinį (kasacinį) skundą pateikusiam asmeniui (pvz., atsakovui), t. y. vieno bendrininko apeliacija (kasacija) neturi įtakos kitų bendrininkų teisėms; skundžiamas teismo procesinis sprendimas pagal vieno atsakovo kasacinį skundą gali būti peržiūrėtas kasacine tvarka tik dėl to atsakovo, o ne dėl visų neprivalomųjų bendrininkų (ne dėl visų atsakovų) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-30-313/2017](#), 19, 20 punktai; 2020 m. balandžio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-104-701/2020](#), 59 punktas).
34. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas tenkino ieškinį, priteisdamas skolą solidariai iš atsakovų UAB „Idėjų piramidė“, G. G., D. V. ir N. M. Apeliacinės instancijos teismas, išnagrinėjęs vieno iš atsakovų – G. G. apeliacinį skundą (kiti atsakovai sprendimo neskundė), nusprendė dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumo visų atsakovų atžvilgiu ir panaikino visą pirmosios instancijos teismo sprendimą, t. y. ne tik tą jo dalį, kuria skola buvo priteista iš apelianto G. G. Tokį sprendimą apeliacinės instancijos teismas grindė privalomojo bendrininkavimo institutu, nurodydamas, kad: 1) šioje byloje ieškovas pareiškė reikalavimą trims atsakovams dėl solidariosios atsakomybės taikymo, pirmosios instancijos teismas šį reikalavimą tenkino, apeliacinį skundą pateikė tik vienas iš solidariųjų skolininkų; 2) nagrinėjamu atveju visiems atsakovams pareikštas tiesioginis ieškinyje [CK 2.87](#) straipsnio 7 dalies pagrindu, vadovaujantis [CK 6.6 straipsnio](#) 3 dalyje įtvirtinta solidariosios skolininkų pareigos prezumpcija, kai prievolė susijusi su kelių asmenų veiksmais padarytos žalos atlyginimu (apeliacinės instancijos teismo sprendimo 23 punktas).
35. Kasaciniame skunde ieškovė teigia, kad apeliacinės instancijos teismas peržengė apeliacinio skundo ribas ([CPK 320 straipsnis](#)), nes nagrinėjamoje byloje nebuvo ir negalėjo būti procesinio bendrininkavimo tarp fizinių asmenų G. G., N. M., D. V. ir juridinio asmens UAB „Idėjų piramidė“ dėl to, kad: 1) UAB „Idėjų piramidė“ atsakomybė kildinama visai kitu teisiniu pagrindu; 2) atsakovai – fiziniai asmenys atskirais laikotarpiais buvo to paties juridinio asmens (atsakovės UAB „Idėjų piramidė“) vadovais, todėl dėl jų atsakomybės sprendžiama taikant subsidiariosios atsakomybės institutą. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus pripažįsta iš esmės teisiskai pagrįstais.
36. Pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalis, kuria konstatuotas privalomasis procesinis bendrininkavimas tarp atsakovų UAB „Idėjų piramidė“ ir jos vadovų G. G., D. V., N. M., yra iš esmės nemotyvuotas, nes sprendime: 1) nurodoma, kad šioje byloje ieškovas pareiškė reikalavimą trims atsakovams dėl solidariosios atsakomybės taikymo, nors realiai atsakovai yra keturi; 2) nurodoma, kad reikalavimas visiems atsakovams pareikštas [CK 2.87 straipsnio](#) 7 dalies pagrindu, nors tokiu teisiniu pagrindu reikalavimas buvo pareikštas ir pirmosios instancijos teismo tenkintas tik G. G., D. V. ir N. M., bet ne UAB „Idėjų piramidė“ atžvilgiu.
37. Atkreiptinas dėmesys, kad pirmosios instancijos teismas skolos priteisimą iš UAB „Idėjų piramidė“ grindė galiojančiu Ūkio ministro 2017 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. 4-713, 2007 m. spalio 11 d. reikalavimo teisių perleidimo sutartimi ir 2018 m. kovo 15 d. reikalavimo teisės į UAB „Idėjų piramidė“ skolą perdavimo–priėmimo aktu, o skolos priteisimą iš G. G., D. V. ir N. M. – ABĮ 19 straipsnio 8 dalyje ir [CK 2.87](#) straipsnyje nustatytų pareigų pažeidimu.
38. Išplėstinė teisėjų kolegija teisiskai nepagrįstu pripažįsta atsiliepimo į kasacinį skundą argumentą, kad apeliacinės instancijos teismas nagrinėjamu atveju buvo saistomas [CPK 313](#) straipsnyje nustatyto draudimo priimti blogesnę sprendimą dėl atsakovų, įskaitant UAB „Idėjų piramidė“. Atkreiptinas dėmesys, kad [CPK 313](#) straipsnyje nustatytas draudimas priimti blogesnę sprendimą dėl apelianto, o ne dėl atsakovų. Minėtas draudimas negali būti aiškinamas taip, kad, pirmosios instancijos teismui priteisus skolą iš kelių bendraatsakovų solidariai ir tokį sprendimą apeliaciniu skundu apskundus tik vienam iš bendraatsakovų, apeliacinės instancijos teismas, kitą kvalifikavęs ginčo teisinius santykius (pvz., nustatęs, kad apelianto veiksmai buvo teisėti), negali panaikinti tik tos pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies, kuria skola priteista iš apelianto.
39. Išdėstytų argumentų pagrindu išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalis, kuria juo panaikinta pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis, kuria skola buvo priteista iš UAB „Idėjų piramidė“, yra teisiskai nepagrįsta, nes ją buvo nepagrįstai peržengtos apeliacinio skundo ribos, todėl ji naikintina. Atsižvelgiant į tai, kad atsakovė UAB „Idėjų piramidė“ neteikė apeliacinio skundo dėl aptariamų pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies, ji, panaikinus aptariamą apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį, palikta galioti ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 3 punktas).

40. Remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1443 patvirtintų Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių (toliau – Taisyklės Nr. 1) 188¹ punktu, visais šiose Taisyklėse nustatytais atvejais sprendimus dėl išmokėtų projekto finansavimo lėšų ir (ar) kitų lėšų susigrąžinimo priima ministerija ir (arba) kita valstybės institucija arba įgyvendinančioji institucija (jeigu jos vadovas yra asignavimų valdytojas). Remiantis Taisyklių Nr. 1 188² punktu, sprendimai dėl projekto finansavimo lėšų, išmokėtų ir (ar) panaudotų pažeidžiant ES arba Lietuvos Respublikos teisės aktus, taip pat dėl kitų lėšų, išmokėtų ir (ar) panaudotų nepažeidžiant ES arba Lietuvos Respublikos teisės aktų, susigrąžinimo priimami ir vykdomi, ES fondų ir (ar) Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto grąžintos ir grąžintos lėšos administruojamos Finansinės paramos, išmokėtos ir (arba) panaudotos pažeidžiant teisės aktus, grąžinimo į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. 590, ir 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos grąžintinių ir grąžintų lėšų administravimo ir grąžintinių ir grąžintų lėšų ataskaitos rengimo taisyklėse, patvirtintose finansų ministro 2010 m. birželio 4 d. įsakymu Nr. 1K-184, nustatyta tvarka. Taisyklių Nr. 1 198 punkte nustatyta, kad ministerija ir (ar) kita valstybės institucija, gavusios įgyvendinančiosios institucijos sprendimą dėl pažeidimo, nedelsdamos, bet ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo jo gavimo dienos, išnagrinėja jį ir nekeisdamos nustatyto pažeidimo apimtį, turinio ir su juo susijusios netinkamos finansuoti išlaidų sumos, atsižvelgdamos į sprendimą dėl pažeidimo įgyvendinančiosios institucijos pateiktą pasiūlymą (-us), priima, be kita ko, sprendimą nutraukti projekto finansavimo ir administravimo sutartį ir (ar) susigrąžinti visas sumokėtas lėšas (198.1 punktas).
41. Remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. 590 patvirtintų Finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų grąžinimo į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą taisyklių (toliau – Taisyklės Nr. 2) 4 punktu, pagrindas projekto vykdytoji grąžinti jo gautas arba už jį sumokėtas lėšas yra sprendimas, įsiteisėjęs Lietuvos Respublikos teismo sprendimas arba įsiteisėjusi teismo nutartis iškelti projekto vykdytoji bankroto byla arba priimtas kreditorių susirinkimo nutarimas bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka. Remiantis Taisyklių Nr. 2 2.8 punktu, sprendimas – administruojančiosios institucijos priimtas administracinis aktas ar teisės aktų, reglamentuojančių Taisyklėse nurodytų programų ir fondų administravimą, nustatyta tvarka priimtas kitas nustatytos formos dokumentas dėl neteisėtai išmokėtų ir (arba) panaudotų lėšų, taip pat dėl kitų pagal teisės aktus ir (ar) paramos sutartis, ir (ar) tarptautines sutartis reikalaujamų grąžinti lėšų grąžinimo. Remiantis Taisyklių Nr. 2 5.2.2 punktu, sprendimas priimamas ir lėšos turi būti susigrąžinamos, jeigu pareiškėjas ar projekto vykdytojas nesilaikė ES ir (arba) Lietuvos Respublikos teisės aktų ir (arba) tarptautinių sutarčių, ir (arba) paramos sutarties ir dėl to paramos sutartis, pagal kurią išmokėtos lėšos, su projekto vykdytoju nutraukiama. Remiantis Taisyklių Nr. 2 11 punktu, sprendime nurodoma pripažinta netinkama finansuoti ir (arba) grąžinti suma pagal visus projekto finansavimo šaltinius (11.3 punktas); terminas, per kurį lėšos turi būti grąžintos (išskyrus tą atvejį, kai yra įsiteisėjusi teismo nutartis iškelti projekto vykdytoji bankroto byla arba priimtas kreditorių susirinkimo nutarimas bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka) (11.4 punktas); sprendimo apskundimo tvarka (11.9 punktas). Remiantis Taisyklių Nr. 2 16 punktu, jeigu projekto vykdytojas [CK](#) ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose Taisyklėse nurodytų fondų ir programų administravimą, nustatyta tvarka sprendimą apskundžia teismui ar kitai kompetentingai institucijai, skolos išieškojimo perdavimas (išskyrus neteisėtą ar netinkamai taikomą valstybės pagalbą, kaip nustatyta Reglamente (ES) 2015/1589) centralizuotai valdomo valstybės turto valdytoji stabdomas, iki išsprendžiamas ginčas ir dėl jo įsiteisėja teismo sprendimas ar teismo nutartis arba kompetentinga institucija išnagrinėja projekto vykdytojo skundą ir priima dėl jo atitinkamą sprendimą. Remiantis Taisyklių Nr. 2 25 punktu, prievolės grąžinti lėšas atsiradimo diena yra sprendimo įsigaliojimo, Lietuvos Respublikos teismo sprendimo įsiteisėjimo diena (kai teikiama neteisėta ar netinkamai taikoma valstybės pagalba, kaip nustatyta Reglamente (ES) 2015/1589, prievolės grąžinti lėšas atsiradimo diena yra valstybės pagalbos suteikimo projekto vykdytoji diena), teismo nutarties iškelti projekto vykdytoji bankroto byla įsiteisėjimo diena arba kreditorių susirinkimo nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka įsigaliojimo data.
42. Remiantis Taisyklių Nr. 2 15.2 punktu, jei projekto vykdytojas, kuriam išsiųstas sprendimas, per sprendime nustatytą terminą lėšų negrąžina, grąžina dalį lėšų arba nepakanka lėšų sumos, išskaičiuotos iš sumos, mokėtinos pagal projekto vykdytojo pateiktą ar kitą (-us) teikiamą (-us) mokėjimo prašymą (-us), ar kitų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto mokamų asignavimų, ir projekto vykdytojas nėra biudžetinė įstaiga, išlaikoma iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, administruojančioji institucija reikalavimo teisę į šią projekto vykdytojo negrąžintą skolą per 30 dienų nuo sprendime nustatyto nurodytos lėšų sumos grąžinimo termino pabaigos turi perleisti centralizuotai valdomo valstybės turto valdytoji pagal reikalavimo teisių perdavimo sutartį. Centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojas, išieškodamas skolą pagal sudarytas reikalavimo teisių perdavimo sutartis, atlieka Taisyklių 21 punkte numatytus veiksmus. Remiantis Taisyklių Nr. 2 21 punktu centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojas, išieškodamas skolą pagal sudarytas reikalavimo teisių perdavimo sutartis, be kita ko, atlieka šiuos veiksmus: teikia administruojančiai institucijai informaciją apie perleistos skolos išieškojimo rezultatus (21.1 punktas); atlieka kitus kreditoriaus veiksmus ir priima kitus sprendimus, susijusius su skola (21.6 punktas).
43. Remiantis Taisyklių Nr. 2 29 punktu, administruojančioji institucija turi nuspręsti nebetęsti grąžintinių lėšų išieškojimo ir, jeigu administruojančiosios institucijos vadovas nėra asignavimų valdytojas, asignavimų valdytoji teikti pasiūlymą dėl projekto vykdytojo ES finansinės paramos skolos padengimo Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis ir bendrojo finansavimo ir kitų reikalaujamų pagal teisės aktus ir (ar) paramos sutartis grąžinti lėšų skolos nurašymo, o jeigu administruojančiosios institucijos vadovas yra asignavimų valdytojas, – imtis veiksmų, kad projekto vykdytojo ES finansinės paramos lėšų skola būtų padengta Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis, o bendrojo finansavimo lėšų ir kitų reikalaujamų pagal teisės aktus ir (ar) paramos sutartis grąžinti lėšų skola nurašyta, jeigu grąžintinių lėšų išieškoti negalima esant bent vienai iš Taisyklių 29.1–29.5 papunkčiuose nurodytų aplinkybių, be kita ko, praėjus daugiau kaip 24 mėnesiams nuo projekto vykdytoji išsiųsto sprendimo įsigaliojimo dienos nerasta projekto vykdytojo arba projekto vykdytojo, atitinkančio Visuotinių dotacijų priemonių administravimo ir finansavimo taisyklėse vartojamą projekto vykdytojo sąvoką, kai visuotinės dotacijos valdytojas nėra asignavimų valdytojas (toliau – galutinės visuotinės dotacijos priemonės lėšų gavėjas), arba finansų inžinerijos priemonės ar ES struktūrinių fondų finansinės priemonės galutinio naudos gavėjo (toliau – galutinis naudos gavėjas), arba finansų inžinerijos ar finansinės priemonės valdytojo turto arba rastas turtas nelikvidus, arba jeigu rastą turtą nustatyta tvarka pardavus padengiamą dalis skolos (29.1 punktas); projekto vykdytojo arba galutinio visuotinės dotacijos priemonės lėšų gavėjo, arba galutinio naudos gavėjo, arba finansų inžinerijos ar finansinės priemonės valdytojo bankroto atveju įsiteisėjęs teismo sprendimas dėl įmonės pabaigos ar priimtas kreditorių susirinkimo sprendimas dėl įmonės pabaigos arba fizinio asmens bankroto byla baigta (išskyrus atvejus, kai bankroto byla baigiama bankroto administratoriui teismui pateikus dokumentus, kuriais patvirtinama, kad fizinis asmuo gali ir ateityje galės įvykdyti skolinius įsipareigojimus), taip pat kai projekto vykdytojo arba galutinio visuotinės dotacijos priemonės lėšų gavėjo, arba galutinio naudos gavėjo, arba finansų inžinerijos ar finansinės priemonės valdytojo bankroto procesas baigtas pagal užsienio valstybės teisės aktus (29.4 punktas); projekto vykdytojas arba galutinis visuotinės dotacijos priemonės lėšų gavėjas, arba galutinis naudos gavėjas, arba finansų inžinerijos ar finansinės priemonės valdytojas likviduotas (29.5 punktas). Taisyklių Nr. 2 23 punkte nustatyta, kad centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojas pagal reikalavimo teisių perdavimo sutartis išieškotas lėšas perveda į reikalavimo teisių perdavimo sutartyje nurodytą sąskaitą.
44. Apibendrinant pirmiau nurodytą teisinį reguliavimą darytina išvada, kad vienas iš galimų projekto vykdytojo prievolės grąžinti neteisėtai išmokėtas ir (arba) panaudotas lėšas atsiradimo pagrindų yra administruojančiosios institucijos priimtas sprendimas - administracinis aktas ar teisės aktų, reglamentuojančių Taisyklėse nurodytų programų ir fondų administravimą, nustatyta tvarka priimtas kitas nustatytos formos dokumentas dėl neteisėtai išmokėtų ir (arba) panaudotų lėšų, taip pat dėl kitų pagal teisės aktus ir (ar) paramos sutartis, ir (ar) tarptautines sutartis reikalaujamų grąžinti lėšų grąžinimo. Projekto vykdytojas, nesutinkantis su sprendimu, jį gali skųsti teismui Lietuvos Respublikos

administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. Sprendimo pagrindu kylančios prievolės grąžinti lėšas atsiradimo diena yra sprendimo įsigaliojimo diena.

45. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad 2009 m. rugpjūčio 7 d. finansavimo ir administravimo sutartini atsakovei UAB „Idėjų piramidė“ suteiktos 296 831,82 Eur lėšos projektui „UAB „Idėjų piramidė“ specializuotos autoverslo valdymo sistemos prototipo sukūrimas“ finansuoti. 2017 m. lapkričio 15 d. VšĮ Lietuvos verslo paramos agentūra surašė pažeidimo tyrimo išvadą ir informavo Ūkio ministeriją apie Europos Sąjungos finansinės paramos, suteiktos atsakovei UAB „Idėjų piramidė“, naudojimo pažeidimus. Ūkio ministro 2017 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. 4-713 nutraukta 2009 m. rugpjūčio 7 d. sutartis ir projekto vykdytoja iki 2018 m. kovo 2 d. įpareigota grąžinti 296 831,82 Eur Europos Sąjungos fondų lėšų į Ūkio ministerijos sąskaitą, taip pat sumokėti Europos Komisijos nustatyto dydžio metines palūkanas bei finansų ministro nustatytus delspinigius už kiekvieną uždelstą dieną. Remiantis 2007 m. spalio 11 d. reikalavimo teisių perdavimo sutartimi ir 2018 m. kovo 15 d. reikalavimo teisės į UAB „Idėjų piramidė“ skolą perdavimo–priėmimo aktu Nr. 130/E10-5 Ūkio ministerija perdavė VĮ Turto bankui reikalavimo teisę į 347 516,49 Eur skolą. Po reikalavimo teisės perdavimo VĮ Turto bankas papildomai priskaičiavo 9 685,88 Eur delspinigių ir 758,37 Eur palūkanų. VĮ Turto bankas 2018 m. kovo 21 d. raštu kreipėsi dėl skolos grąžinimo į atsakovę UAB „Idėjų piramidė“, tačiau ši nepadengė skolos. Atsakovė UAB „Idėjų piramidė“ neskundė nei 2017 m. lapkričio 15 d. pažeidimo tyrimo išvados, nei 2017 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos įsakymo Nr. 4-713 dėl suteiktos paramos grąžinimo.
46. Išdėstytos aplinkybės sudaro pagrindą konstatuoti, kad, esant nenuginčytam ūkio ministro 2017 m. gruodžio 19 d. įsakymui, atsakovė UAB „Idėjų piramidė“ turi prievolę jį vykdyti, t. y. grąžinti Ūkio ministerijai (ar jos teisių perėmėjams) ES fondų lėšas, sumokėti metines palūkanas ir delspinigius. Kaip nurodyta šioje nutartyje, pirmosios instancijos teismas sprendimu šią atsakovės UAB „Idėjų piramidė“ prievolę pripažino ir reikalavimą dėl atitinkamų lėšų priteisimo tenkino, o apeliacinės instancijos teismas aptariamą pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį nepagrįstai panaikino (žr. šios nutarties 34–39 punktus).

Dėl juridinio asmens valdymo organo narių civilinės atsakomybės už juridinio asmens prievolės

47. Remiantis [CK 2.87 straipsnio](#) 7 dalimi, juridinio asmens valdymo organo narys, nevykdantis arba netinkamai vykdamas pareigas, nurodytas šiame straipsnyje ar steigimo dokumentuose, privalo padaryti žalą atlyginti juridiniam asmeniui visiškai, jei įstatymai, steigimo dokumentai ar sutartis nenustato kitaip. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad juridinio asmens valdymo organo nariai turi fiduciarines pareigas juridiniam asmeniui, t. y. pareigas veikti išimtinai juridinio asmens interesais ([CK 2.87 straipsnis](#)), ir šių pareigų nevykdymas ar netinkamas vykdymas lemia valdymo organo nario atsakomybę pagal [CK 2.87 straipsnio](#) 7 dalį (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. rugsėjo 22 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-470-969/2015](#) ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką). Pažymėtina, kad nurodyta teisės norma nustato bendrovės valdymo organų narių atsakomybę bendrovei, o ne jos kreditoriumi už šiam straipsnyje nustatytą fiduciarinių pareigų bendrovei nevykdymą ar netinkamą vykdymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-4-969/2015](#); 2015 m. rugsėjo 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-470-969/2015](#); kt.).
48. Kartu pažymėtina, kad kasacinio teismo praktikoje nustatyta bendrovės valdymo organų narių tiesioginės atsakomybės bendrovės kreditoriumi galimybė. Tretieji asmenys (pavieniai akcininkai, kreditoriai) gali pareikšti ieškinį dėl jiems asmeniškai padarytos žalos bendrovės valdymo organui ne dėl netinkamo valdymo ([CK 2.87 straipsnio](#) 7 dalies pagrindu) veiksmų, bet bendraisiais deliktinės atsakomybės pagrindais ([CK 6.263 straipsnio](#) 1 dalis). Kreditoriaus tiesioginis ieškinys bendrovės vadovui galimas išimtiniais dviem atvejais, kai: 1) atsakovo neteisėti veiksmai nėra bendras pareigos bendrovei [CK 2.87 straipsnio](#) 7 dalies pagrindu pažeidimas, o nukreipti į konkretaus kreditoriaus teisių pažeidimą – veiksmų neteisėtumas turi pasireikšti specifškai, tik vieno kreditoriaus atžvilgiu, ir atitikti bendrąjį deliktinei atsakomybei taikomą neteisėtumo kriterijų; neteisėtumas konkretaus kreditoriaus atžvilgiu gali pasireikšti kreditoriaus klaidinimu, apgaulingos informacijos teikimu bendrovei sudarant sutartį su konkrečiu kreditoriumi ar kitais į konkretų kreditorių nukreiptais nesąžiningais veiksmais ir būtent dėl tų veiksmų kreditoriui atsiradusią žalą, o ne bendro juridinio asmens nemokumo sukėliną ar mokumo sumažėjimą, kuris vienodai paveikia tiek ieškinį pareiškusių kreditorių, tiek kitus juridinio asmens kreditorius; 2) kai bankrotas pripažįstamas tyčiniu ir nustatoma, kad šie subjektai kalti dėl tyčinio bankroto (ĮBĮ 20 straipsnio 7 dalis) (2020 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-232-701/2020](#), 32 punktas; 2020 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-241-421/2020](#), 14 punktas; 2020 m. lapkričio 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-319-421/2020](#), 35 punktas ir kt.).
49. Reiškiant tiesioginį kreditoriaus ieškinį juridinio asmens vadovui dėl individualiai kreditoriui padarytos žalos atlyginimo [CK 6.263 straipsnio](#) pagrindu turi būti įrodytos bendrosios civilinės atsakomybės sąlygos, kurios kreditoriaus pareikšto ieškinio atveju reiškia į konkretų kreditorių nukreiptų nesąžiningų veiksmų atlikimą (kreditoriaus klaidinimą, apgaulingos informacijos teikimą bendrovei sudarant sutartį su konkrečiu kreditoriumi ar kitais į konkretų kreditorių nukreiptais nesąžiningais veiksmais) ir būtent dėl tų veiksmų kreditoriui atsiradusią žalą, o ne bendro juridinio asmens nemokumo sukėliną ar mokumo sumažėjimą, kuris vienodai paveikia tiek ieškinį pareiškusių kreditorių, tiek kitus juridinio asmens kreditorius (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 31 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-540-469/2018](#), 25 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
50. Vadovas atsako ne dėl bet kokio jam priskirtų pareigų pažeidimo, tačiau padaryto tik dėl jo didelės kaltės, t. y. dėl tyčios siekiant pažeisti kreditorių interesus ar dėl didelio neatsargumo, pasireiškiančio aiškiu ir nepateisinamu aplaidumu vykdamas savo pareigas. Paprastas vadovo neatsargumas, susijęs su įmonės ūkinės komercinės veiklos rizika, neturėtų būti pagrindas atsirasti įmonės vadovo civilinei atsakomybei pagal [CK 6.263 straipsnį](#) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-19/2012](#); 2014 m. gegužės 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-283/2014](#); 2020 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-232-701/2020](#), 38 punktas).
51. Kasacinio teismo praktikoje taip pat pažymima, kad bendrovės vadovo civilinė atsakomybė atsiranda tik tada, kai bendrovė pati negali patenkinti kreditorių reikalavimų, t. y. bendrovės vadovo atsakomybė yra subsidaraus pobūdžio ([CK 6.245 straipsnio](#) 5 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-19/2012](#); 2015 m. rugsėjo 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-470-969/2015](#); 2017 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-12-219/2017](#), 33 punktas, ir kt.).
52. Spręsdamas ginčą dėl lėšų priteisimo iš bendrovės ir jos vadovo po to, kai administruojančiosios institucijos sprendimu buvo nutrauktos su bendrove sudarytos projektų administravimo ir finansavimo sutartys, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad bendrovės vadovo civilinė atsakomybė atsiranda tik tada, kai bendrovė pati negali patenkinti kreditorių reikalavimų, t. y. bendrovės vadovo atsakomybė yra subsidaraus pobūdžio. Kreditorius, iki pareikšdamas reikalavimus asmeniui, kuris atsako pagal įstatymus ar sutartį papildomai kartu su kitu asmeniu (subsidiarioji atsakomybė), turi pagrindiniam skolininkui pareikšti reikalavimą dėl nuostolių atlyginimo; jeigu pagrindinis skolininkas atsakė atlyginti nuostolius arba kreditorius per protingą terminą iš skolininko negavo atsakymo į pareikštą reikalavimą, tai kreditorius gali pareikšti reikalavimą dėl nuostolių atlyginimo subsidiariai atsakingam skolininkui ([CK 6.245 straipsnio](#) 5 dalis). Taigi, viena iš sąlygų įmonės vadovo subsidiariajai atsakomybei taikyti yra aplinkybė, kad įmonė pati negali patenkinti kreditoriaus reikalavimų ir (ar) atsisakė tokių reikalavimų tenkinti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. rugsėjo 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-235-421/2020](#), 37 punktas).
53. Išplėstinė teisėjų kolegija, plėtodama ir tikslindama šios nutarties 52 punkte nurodytą kasacinio teismo praktiką pažymi, kad bendrovės (juridinio asmens) vadovo civilinė atsakomybė bendrovės kreditoriams, grindžiama bendraisiais deliktinės atsakomybės

pagrindais ([CK 6.263 straipsnio 1 dalimi](#)), yra išimtis iš bendrųjų kreditoriaus teisių gynimo taisyklių, todėl ji negali būti aiškinama plačiai. Tokia atsakomybė gali kilti tik nustačius, kad: 1) bendrovės vadovas atliko neteisėtus veiksmus, nukreiptus į konkretaus kreditoriaus teisių pažeidimą (kreditoriaus klaidinimą, apgaulingos informacijos teikimą bendrovei sudarant sutartį su konkrečiu kreditoriumi ar kitus į konkretų kreditorių nukreiptus nesąžiningus veiksmus); 2) būtent dėl tų veiksmų kreditoriui atsirado žala (tokia žala nelaikomas bendro bendrovės nemokumo sukėlimas ar mokumo sumažėjimas, kuris vienodai paveikia tiek konkretų kreditorių, tiek kitus bendrovės kreditorius); 3) bendrovė pati negali patenkinti kreditoriaus reikalavimų. Šiuo požiūriu pažymėtina, kad vien [CK 6.245 straipsnio 5](#) dalyje nurodytos aplinkybės, jog bendrovė atsisako atlyginti kreditoriui nuostolius arba kreditorius per protingą terminą iš bendrovės negavo atsakymo į pareiktą reikalavimą, savaime nesudaro pagrindo konstatuoti bendrovės negalėjimą patenkinti kreditoriaus reikalavimų. Nors bendrovės negalėjimas patenkinti kreditoriaus reikalavimų, kaip būtina jos vadovo civilinės atsakomybės sąlyga, nėra apribota išimtinai formalių bendrovės nemokumo procedūrų pradžios ar konkrečios stadijos, jis turi būti objektyvus ir akivaizdus (patvirtintas įrodymais, pagrindžiančiais bendrovės turtingą padėtį). Kadangi tai nėra aktualu nagrinėjamoje byloje sprendžiamo ginčo baigčiai, o Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatyme (toliau – JANĮ) nėra analogiškos nuostatos, buvusios ĮBĮ 20 straipsnio 7 dalyje, išplėstinė teisėjų kolegija šioje nutartyje nepasisako dėl šios nutarties 48 punkte nurodytos kasacinio teismo praktikos, pagal kurią kreditoriaus tiesioginis ieškinys bendrovės vadovui galimas, be kita ko, kai bankrotas pripažįstamas tyčiniu ir nustatoma, kad šie subjektai kalti dėl tyčinio bankroto (ĮBĮ 20 straipsnio 7 dalis), taikymo teisiniais santykiais, susiklosčiusiems po JANĮ įsigaliojimo 2020 m. sausio 1 d.

54. Kaip nurodyta šios nutarties 44 punkte, projekto vykdytojo – juridinio asmens prievolė grąžinti neteisėtai išmokėtas ir (arba) panaudotas lėšas administruojančiai institucijai gali atsirasti, be kita ko, administruojančios institucijos priimto administracinio akto – sprendimo dėl finansavimo ir administravimo sutarties nutraukimo ir lėšų susigrąžinimo pagrindu. Tačiau tokio sprendimo pagrindu savaime neatsiranda projekto vykdytojo – juridinio asmens valdymo organų narių prievolė grąžinti neteisėtai išmokėtas ir (arba) panaudotas lėšas, kurios iš juridinio asmens nebuvo išieškotos sprendimo pagrindu. Pirmiau nurodyta juridinio asmens valdymo organų narių prievolė, nustačius atitinkamas civilinės atsakomybės sąlygas, gali atsirasti [CK 6.263 straipsnio](#) pagrindu, kai valdymo organų narių neteisėti veiksmai nėra bendras pareigos bendrovei [CK 2.87](#) straipsnio 7 dalies pagrindu pažeidimas, o nukreipti į konkretaus kreditoriaus teisių pažeidimą (veiksmų neteisėtumas gali pasireikšti administruojančios ar įgyvendinančios institucijų klaidinimu, apgaulingos informacijos teikimu sudarant ir vykdant sutartį ar kitais nesąžiningais veiksmais). Bet kuriuo atveju juridinio asmens valdymo organų narių civilinė atsakomybė yra subsidiari – t. y. ji kyla tik nustačius, kad juridinis asmuo negali patenkinti administruojančios institucijos reikalavimo dėl suteiktos paramos grąžinimo. Jei dėl padarytos žalos atsakingi keli projekto vykdytojo – juridinio asmens valdymo organų nariai, jų, kaip subsidiarijų bendraskolių, atsakomybė gali būti solidarioji (jei jų bendri veiksmai nulėmė žalos padarymą), bet gali būti ir nesolidarioji (jei kiekvienas iš jų skirtingai prisidėjo prie žalos padarymo).
55. Nagrinėjamoje byloje ieškovė – VĮ Turto bankas ieškiniu prašė priteisti 357 960,75 Eur skolą iš atsakovų – UAB „Idėjų piramidė“ ir jos vadovų solidarčiai (dublike ieškovė nurodė, kad bendrovės vadovams reikštinis reikalavimas ne dėl solidariosios, o subsidiarios skolos priteisimo).
56. Pirmosios instancijos teismas bendrovės vadovų G. G., D. V. ir N. M. atsakomybę konstatavo remdamasis tuo, jog jie, atitinkamais laikotarpiais būdami UAB „Idėjų piramidė“ vadovais, pažeidė ABĮ 19 straipsnio 8 dalyje ir [CK 2.87](#) straipsnyje nustatytą bendrąją pareigą veikti išimtinai UAB „Idėjų piramidė“ interesais. Šią išvadą teismas grindė, be kita ko, tokionis teismo nustatytais faktiniais bylos aplinkybėmis: 1) UAB „Idėjų piramidė“ vadovu nuo 2008 m. lapkričio 25 d. iki 2014 m. lapkričio 7 d. buvo G. G., nuo 2014 m. lapkričio 10 d. iki 2016 m. spalio 6 d. – D. V., nuo 2016 m. spalio 14 d. – N. M.; 2) UAB „Idėjų piramidė“ akcininku nuo 2010 m. rugpjūčio 26 d. iki 2015 m. sausio 12 d. buvo G. G., nuo 2015 m. sausio 12 d. – D. V.; 3) atsakovai, kaip įmonės vadovai skirtingais laikotarpiais, nesimė veiksmų, kad projektas ir priimti įsipareigojimai būtų vykdomi, atliekami kiti, su veiklos plėtra susiję veiksmai; 4) bendrovė, gavusi projekto paramos lėšas, neketino toliau vykdyti ir nevykdė veiklos; 5) projekto vykdytojai ir partneriai projektui vykdyti turėjo įnešti 329 700,85 Eur sumą, tačiau byloje nėra duomenų, kad bendrovė tokia suma galėjo disponuoti; 6) byloje esantys įrodymai paneigia atsakovo G. G. argumentus, kad jis nemažai prisidėjo prie poprojektinės stadijos įmonės veiklos (jos tęstinumo) įgyvendinimo; 7) pažeidimo laikotarpis tęsėsi nuo 2013 m. gegužės 27 d. iki 2017 m. lapkričio 15 d.; 8) atsakovai D. V. ir N. M. taip pat yra atsakingi ne tik už tai, kad laiku trečiajam asmeniui VŠĮ Lietuvos verslo paramos agentūrai neteikė 2014 ir 2015–2016 metų ataskaitų (priklausomai nuo vadovavimo laikotarpio), nebendradarbiavo su šiuo trečiuoju asmeniu, bet ir už tai, kad nevykdė galutinėje projekto įgyvendinimo ataskaitoje po užbaigimo nurodytos veiklos, būtinos galutiniam projekto tikslui pasiekti ir tolesniam konkurencingumui užtikrinti. Pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teismas pirmiau nurodytų pirmosios instancijos teismo nustatytų aplinkybių nepaneigė.
57. Apeliacinės instancijos teismas sprendime padarė išvadą, kad tiesioginio kreditoriaus ieškinio atveju civilinė atsakomybė atsakovams – bendrovės vadovams [CK 2.87 straipsnio](#) pagrindu negali būti taikoma ir todėl atmetė reikalavimą visiems atsakovams (apeliacinės instancijos teismo sprendimo 44 punktas).
58. Išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas pagrįstai konstatavo, jog nagrinėjamoje byloje [CK 2.87 straipsnis](#) nesudaro teisinio pagrindo spręsti dėl atsakovų – bendrovės vadovų civilinės atsakomybės. Apeliacinės instancijos teismas sprendime taip pat pagrįstai nurodė, kad tiesioginė bendrovės vadovo atsakomybė individualiam kreditoriui galima tik [CK 6.263 straipsnio](#) pagrindu. Tačiau apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai dėl šio straipsnio galimo taikymo ginčo santykiams iš esmės nepasisakė, nurodydamas, kad iš ieškinyje suformuluoto ieškinio pagrindo negalima spręsti, jog ieškovas siekė patenkinti savo reikalavimą būtent šiuo pagrindu (apeliacinės instancijos teismo sprendimo 39 punktas).
59. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad teisinė ginčo šalių santykių kvalifikacija, teisės normų aiškinimas ir taikymas šiems santykiams yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva; proceso įstatymai nereikalauja, kad į teismą besikreipiantis asmuo nurodytų įstatymus, kuriais grindžia savo reikalavimus, t. y. teisiškai kvalifikuotą ginčą. Nepaisant to, ar besikreipiančio teisminės gynybos asmens procesiniame dokumente nurodytas ginčo teisinis kvalifikavimas ir ar jis nurodytas teisingai, tik bylą nagrinėjantis teismas sprendžia, koks įstatymas turi būti taikomas. Taigi byloje taikytinų teisės normų nustatymas, jų turinio išaiškinimas ir šalių sutartinių santykių kvalifikavimas priklauso teismo kompetencijai; šalių pateiktas teisės aiškinimas teismo, nagrinėjančio bylą, nesaisto. Teisinės kvalifikacijos tikslas – nustatyti, kokie teisiniai santykiai sieja ginčo šalis, ir, atitinkamai pritaikius šiuos santykius reglamentuojančias teisės normas, išspręsti ginčą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-109-248/2018](#) 38 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
60. Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad vien ta aplinkybė, jog ieškinyje nesiremiamą [CK 6.263](#) straipsniu, kaip ieškinio teisiniu pagrindu, nepaneigia teismo pareigos spręsti dėl byloje nustatytoms aplinkybėms taikytinų teisės normų, nes teismas nagrinėja bylas pagal galiojančią teisę ([CPK 3](#) straipsnis). Todėl nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas, pagrįstai konstatavęs, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai sprendė dėl atsakovų – bendrovės vadovų civilinės atsakomybės pagal [CK 2.87](#) straipsnį, be kita ko, turėjo įvertinti, ar pirmosios instancijos teismo nustatytos faktinės bylos aplinkybės patenka į [CK 6.263](#) straipsnyje įtvirtinto generalinio delikto taikymo sritį. Nors apeliacinės instancijos teismas sprendime, be kita ko, nurodė, kad nagrinėjamu atveju VĮ Turto bankui kilo pareiga įrodyti kiekvieno iš bendrovės vadovų konkrečius veiksmus ir sprendimus, nukreiptus išimtinai prieš Agentūrą, lėmusius žalos padarymą bendrovės kreditoriui, tačiau apsiribojo konstatuodamas, kad VĮ Turto bankas šių aplinkybių byloje neįrodė (apeliacinės instancijos teismo sprendimo 39 punktas), pirmosios instancijos teismo nustatytų faktinių bylos aplinkybių [CK 6.263 straipsnio](#) prasme detaliam nevertino. Todėl ši apeliacinio teismo sprendimo dalis yra iš esmės nemotyvuota ([CPK 329](#) straipsnio 2 dalies 4 punktas).
61. Išdėstytos aplinkybės sudaro pagrindą konstatuoti, kad pirmosios instancijos teismas patenkino ieškinio reikalavimus atsakovams G. G.,

D. V. ir N. M. remdamasis netinkamu teisiniu pagrindu ([CK 2.87 straipsniu](#)), nenustatęs ir neįvertinęs visų aplinkybių, galinčių turėti teisinę reikšmę sprendžiant dėl bendrovės vadovų civilinės atsakomybės pagal [CK 6.263 straipsnį](#), tokiu būdu, be kita ko, nukrypdamas nuo šios nutarties 59 punkte nurodytos kasacinio teismo praktikos. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas šių pirmosios instancijos procesinių pažeidimų nepagrįstai nekonstatavo ir nepašalino, iš esmės apsiribodamas pirmosios instancijos atliktu byloje nustatytų aplinkybių kvalifikavimu pagal [CK 2.87 straipsnį](#) įvertinimu. Tokiu būdu nagrinėjamoje byloje klausimas dėl atsakovų – bendrovės vadovų civilinės atsakomybės liko iš esmės neišspręstas.

Dėl bylos procesinės baigties

62. Išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad nustatytas netinkamas proceso ir materialiosios teisės normų taikymas sudaro pagrindą panaikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimą. Jį panaikinus, pirmosios instancijos teismo sprendimo ir papildomo sprendimo dalys, kuriomis patenkinti ieškinio reikalavimai atsakovei UAB „Idėjų piramidė“, paliktinos galioti o pirmosios instancijos teismo sprendimo ir papildomo sprendimo dalys, kuriomis patenkinti ieškinio reikalavimai kitiems atsakovams, panaikintinos kaip priimtos netinkamai taikius materialiosios teisės normas ir byla dėl šių reikalavimų perduotina nagrinėti pirmosios instancijos teismui iš naujo ([CPK 359 straipsnio 1 dalies 3, 5 punktai, 3 dalis, 360 straipsnis](#)). Naikinant nurodytą pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį taip pat naikintina ir jo dalis dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo.
63. Nagrinėdamas bylos dalį dėl ieškinio reikalavimų atsakovams G. G., D. V. ir N. M. pirmosios instancijos teismas turėtų spręsti ginčo santykių galimo kvalifikavimo pagal [CK 6.263 straipsnio 1 dalį](#) klausimą. Tai darydamas teismas turėtų atskirai analizuoti ir įvertinti kiekvieno iš atsakovų veiksmų (neveikimo) teisėtumą ir priežastinį ryšį su galima žala. Tuo atveju, jei būtų konstatuota, kad byloje nustatytos aplinkybės sudaro pagrindą taikyti civilinę atsakomybę daugiau nei vienam atsakovui – bendrovės vadovui, teismas turėtų įvertinti, kokia atsakomybė taikytina jiems, kaip bendraskoliams (solidarioji ar dalinė).
64. Pagal ieškovo VĮ Turto banko pateiktą suvestinę išmokėtos šios paramos lėšos projektui „UAB „Idėjų piramidė“ specializuotos autoverslo valdymo sistemos prototipo sukūrimas“: 2009 m. gruodžio 14 d. – 10 444,20 Eur, 2010 m. kovo 20 d. – 40 426,96 Eur, 2010 m. liepos 22 d. – 8874,22 Eur, 2010 m. rugsėjo 22 d. – 32 839,83 Eur, 2010 m. gruodžio 16 d. – 39 649,69 Eur, 2011 m. kovo 24 d. – 26 548,59 Eur, 2011 m. birželio 30 d. – 52 593,87 Eur, 2011 m. rugsėjo 29 d. – 41 201,81 Eur, 2011 m. gruodžio 16 d. – 42 790,92 Eur, 2012 m. kovo 22 d. – 1124,45 Eur ir 2012 m. birželio 8 d. – 337,28 Eur. Taisyklių Nr. 2 VII dalyje „Projekto išlaidų apmokėjimas“ nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį už mokėjimo prašymų tikrinimą, visų išlaidų pagrindimo ir išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentų tikrinimą ir tinkamų finansuoti išlaidų nustatymą atsakinga įgyvendinančioji institucija. Atsižvelgiant į tai, byla iš esmės nagrinėjantis teismas, ginčamas viešąjį interesą, turi įvertinti, ar šios pareigos buvo vykdytos tinkamai. Taip pat teismas turi įvertinti, ar projektas nebuvo inicijuotas ir mokėjimų prašymai nebuvo pateikti suklustotų dokumentų (klaidinančios informacijos) pagrindu ir kur buvo panaudotos projektui skirtos paramos lėšos. Nustatęs padarytus teisės aktų pažeidimus ar nusikalstamos veikos požymius teismas turi informuoti atitinkamas institucijas ar pareigūnus ([CPK 299 ir 300 straipsniai](#)).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

65. Pagal [CPK 98 straipsnio 2 dalį](#) šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio. Apeliacinės instancijos teismas priteisė atsakovui G. G. iš ieškovo 10 768,18 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo (4143,68 Eur (advokato išlaidų pirmosios instancijos teisme už atsiliepimą į ieškinį (2186,08 Eur) ir tripliko (1957,60 Eur) parengimą atlyginimo) ir 2964,50 Eur (advokato išlaidų apeliacinės instancijos teisme už apeliacinio skundo parengimą atlyginimo), taip pat 3660 Eur žyminio mokesčio išlaidų atlyginimo). Advokato atstovavimo išlaidų atlyginimo dydis viršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 ir Lietuvos advokatūros advokatų tarybos pirmininko 2015 m. kovo 16 d. raštu Nr. 141 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą nustatytus maksimalius dydžius. Pagal Rekomendacijas (8.2, 8.3, 8.9 punktai) nustatyti maksimalūs dydžiai atsižvelgiant į užpraėjusio ketvirčio vidutinį mėnesinį bruto darbo užmokestį šalies ūkyje, padauginant iš koeficiento (koeficientai: už atsiliepimą į ieškinį – 2,5; už tripliką – 1,5; už apeliacinį skundą – 2,5). Atsakovo G. G. atsiliepimas į ieškinį paduotas teismui ir apmokėtas 2018 m. trečiąjį ketvirtį, taigi maksimalus dydis, atsižvelgiant į 2018 m. pirmojo ketvirčio vidutinį darbo užmokestį (895,20 Eur), yra 2238 Eur, atitinkamai už tripliką, paduotą ir apmokėtą 2018 m. ketvirtąjį ketvirtį, maksimalus dydis, atsižvelgiant į 2018 m. antrojo ketvirčio vidutinį darbo užmokestį (926,70 Eur), yra 1390,05 Eur, ir už apeliacinį skundą, paduotą ir apmokėtą 2019 m. antrąjį ketvirtį, maksimalus dydis, atsižvelgiant į 2018 m. ketvirtąjį ketvirčio vidutinį darbo užmokestį (970,30 Eur), yra 2425,75 Eur. Apeliacinės instancijos teismas turėjo spręsti klausimą dėl advokato teisinės pagalbos išlaidų atlyginimo sumažinimo, tačiau šio klausimo nepagrįstai nesvarstė. Kadangi visas apeliacinės instancijos teismo sprendimas naikinamas, kartu naikinama ir sprendimo dalis dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
66. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gegužės 17 d. pažymą, šioje byloje kasaciniame teisme patirta 17,83 Eur procesinių dokumentų išsiuntimo bylinėjimosi išlaidų. Kadangi byla perduodama nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui, nurodytų ir kitų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimą turės galimybę išspręsti išnagrinėjęs byla pirmosios instancijos teismas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 3, 5 punktais, 360, 362 straipsniais,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 7 d. sprendimą panaikinti.
Palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2019 m. balandžio 17 d. sprendimo ir Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gegužės 15 d. papildomo sprendimo dalis, kuriomis patenkinti ieškinio reikalavimai atsakovei UAB „Idėjų piramidė“.
Kitas Vilniaus apygardos teismo 2019 m. balandžio 17 d. sprendimo ir Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gegužės 15 d. papildomo sprendimo dalis panaikinti ir šią bylos dalį perduoti iš naujo nagrinėti Vilniaus apygardos teismui.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Goda Ambrasaitė-Balynienė

Gražina Davidonienė

Andžej Maciejewski

Sigita Rudėnaitė

Gediminas Sagatys

Antanas Simniškis

Dalia Vasarienė